PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2005 m. kovo 16 d.*

Byloje T-283/02

EnBW Kernkraft GmbH, ankstesnis pavadinimas – *Gemeinschaftskernkraftwerk Neckar GmbH*, įsteigta Neckarwestheim (Vokietija), atstovaujama advokato S. Zickgraf,

ieškovė,

prieš

Europos Bendrijų Komisiją, atstovaujamą S. Fries ir F. Hoffmeister, nurodžiusią adresą dokumentams įteikti Liuksemburge,

atsakovę,

dėl prašymo atlyginti žalą pagal EB sutarties 288 straipsnį, kurią ieškovė tariamai patyrė dėl to, kad Komisija nemokėjo atlyginimo už jos suteiktas paslaugas pagal TACIS programą, susijusią su Zaporožės atomine elektrine (Ukrainoje),

* Proceso kalba: vokiečių.

EUROPOS BENDRIJŲ PIRMOSIOS INSTANCIJOS
TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas H. Legal, teisėjai V. Tiili ir V. Vadapalas,

posėdžio sekretorė D. Christensen, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2004 m. rugsėjo 22 d. posėdžiui,

priima šį

Sprendimą

Ginčo teisiniai ir faktiniai pagrindai

1 Techninės paramos programa Nepriklausomų Valstybių Sandraugai (*Programme for technical assistance to the Commonwealth of Independent States*) (TACIS), 1996 m. sausio 1 d.–1999 m. gruodžio 31 d. laikotarpiui įsteigta 1996 m. birželio 25 d. Tarybos reglamentu (Euratomas, EB) Nr. 1279/96 dėl paramos teikimo ekonomikos reformai ir atgaivinimui naujose nepriklausomose valstybėse ir Mongolijoje (OL L 165, p. 1), numato, *inter alia*, paramą branduolinei saugai.

2 Iš PHARE/TACIS fondų finansuojamų paslaugų sutarčių pagrindinės sąlygos (*General Conditions for Service Contracts financed from PHARE/TACIS Funds*), kurios galiojo šios bylos faktinių aplinkybių metu, nustato taisykles, taikomas TACIS sutartims (toliau – pagrindinės TACIS sąlygos).

3 *EnBW Kernkraft GmbH*, ankstesnis pavadinimas – *Gemeinschaftskernkraftwerk Neckar GmbH* (toliau – ieškovė arba *GKN*), nuo 1994 m. sutartiniais santykiais buvo susijusi su Komisija TACIS programos srityje dėl vietoje teikiamos paramos Zaporožės atominei elektrinei Ukrainoje.

4 Pirmoji paslaugų sutartis dvylikos mėnesių laikotarpiui buvo sudaryta 1994 m. rugsėjo mėnesį, skiriant 552 656 EUR biudžetą. Sutartis numatė įvairių projektų, skirtų užtikrinti įrenginių saugą, įgyvendinimą. Projektui vadovavo ieškovės įdarbintas inžinierius Hoensch, kurio pagrindinė užduotis buvo įvairių projektų valdymas ir pagal sutartis dirbančių asmenų koordinavimas juos vykdant.

5 Antroji paslaugų sutartis penkiolikos mėnesių laikotarpiui buvo sudaryta 1995 m. rugsėjo mėnesį, skiriant 1 299 090 EUR biudžetą. Pirmą kartą sutartis buvo pratęsta septyniems mėnesiams, skiriant papildomą 990 910 EUR biudžetą, vėliau pratęsta antrą kartą aštuoniems mėnesiams. Antroji sutartis baigėsi 1998 m. kovo mėnesį.

6 1997 m. balandžio 10 d. Audito rūmai patvirtino specialią Ataskaitą Nr. 6/97 dėl Ukrainai paskirtų TACIS subsidijų, prie kurios pridedami Komisijos atsakymai (OL C 171, 1997, p. 1). Šioje ataskaitoje kritikuojamas, *inter alia*, sutarčių, galiojančių atgaline data, sudarymas.

7 Trečioji paslaugų sutartis (toliau – trečioji sutartis) dėl vietoje teikiamos paramos 1996 metais pradiniam 19 mėnesių laikotarpiui buvo sudaryta 1997 m. liepos 17 d. ir pasibaigė 1999 m. vasario 17 d., skiriant 800 000 EUR biudžetą. Pagal jos 10 straipsnį visi susiję arba iš šios sutarties kylantys ginčai nagrinėjami Briuselio teismuose.

8 1997 m. gruodžio 30 d. laiške, adresuotame Lütkemeyer iš Komisijos generalinio direktorato (GD) „Išoriniai ryšiai: Europa ir naujos nepriklausomos valstybės, bendroji užsienio ir saugumo politika, tarnyba užsienyje", Komisijos delegacijos Kijeve (Ukraina) atstovai rašė:

„<...> projekto vadovas <...> Hoensch prisiėmė įsipareigojimus be išankstinio Komisijos sutikimo ir suklaidino Ukrainos atstovus. Būtume labai dėkingi, jei šiuo klausimu pateiktumėte Hoensch griežtus nurodymus".

9 1998 m. balandžio 15 d. to paties GD direktorato „Ryšiai su naujomis nepriklausomomis valstybėmis ir Mongolija" skyriaus „Branduolinė sauga ir intervencijų į „energijos" sektorių koordinavimas" vadovas Jousten išsiuntė ieškovei laišką, ragindamas parengti sutarties dėl vietoje teikiamos paramos pasiūlymą 1997 metams (toliau – ketvirtoji sutartis).

10 1998 m. gegužės 20 d. ieškovė išsiuntė Jousten savo ketvirtosios sutarties pasiūlymą. 1998 m. liepos 16 d. ieškovė pateikė Jousten išplėstą nagrinėjamos sutarties pasiūlymą. 1998 m. liepos 29 d. ieškovė išsiuntė Komisijai savo banko rekvizitus. 1998 m. rugpjūčio 26 d. ieškovė išsiuntė Jousten pakeistą savo pasiūlymo versiją, nurodydama, kad pakeitimai susiję su 6 priedu. 1998 m. rugsėjo 23 d. ieškovė jam išsiuntė naują pasiūlymą, nurodydama 1998 m. rugsėjo 10 d. įvykusį susirinkimą.

11 1998 m. rugpjūčio mėnesį šalys priėmė pirmąjį trečiosios sutarties pakeitimą (toliau – pirmasis pakeitimas), kuris pakeitė trečiosios sutarties 2 ir 4 straipsnius, bei A, B, C ir D priedus, pradinę sutartį pratęsdamas 17 mėnesių ir jos pabaigą numatydamas 2000 liepos 17 dieną.

12 1998 m. spalio 2 d. laišku, adresuotu Jousten, Giuglaris, laikinasis delegacijos Kijeve vadovas, nurodė, kad „jis norėtų priminti savo ankstesnį pasiūlymą dėl galimybės pakeisti Hoensch kaip projekto vadovą".

13 1998 m. spalio 9 d. ieškovė išsiuntė Jousten laišką dėl derybų stadijos, užbaigdama tuo, kad „tikisi, jog paslaugų sutartis greitai visiškai įsigalios".

14 1998 m. spalio 20 d. laišku Jousten atsakė ieškovei, apibendrindamas pagrindines problemas, susijusias su ieškovės pasiūlymais. Be to, jis pasiūlė sudaryti sutartį, kuri neapimtų darbų, kurių atžvilgiu nebuvo susitarta. Jo laiške nurodoma:

„Jeigu gavus (specialius techninius nurodymus) *GKN* nepageidauja pateikti pasiūlymo dėl šios užduoties, siekdami išvengti vilkinimo siūlome sudaryti sutartį dėl kitų darbų (1997 m. programos įgyvendinimas ir kt.)."

15 Po šio laiško nagrinėjamo skyriaus vadovo pavaduotojas O'Rourke 1998 m. spalio 23 d. laišku paprašė ieškovę pateikti pataisytą ketvirtosios sutarties versiją.

16 1998 m. lapkričio 12 d. Audito rūmai patvirtino specialią Ataskaitą Nr. 25/98 dėl Europos Sąjungos priemonių branduolinės saugos srityje Centrinėje ir Rytų Europoje bei naujose nepriklausomose valstybėse (1990–1997 m. laikotarpiu), prie kurios pridedami Komisijos atsakymai (OL C 35, 1999, p. 1). Šioje ataskaitoje ypač kritikuojamas žmogiškųjų išteklių trūkumas, trukdantis tinkamam programų vykdymui.

17 1998 m. lapkričio 20 d. Kijevo monitoringo grupė patvirtino ataskaitą dėl vietoje teikiamos paramos, susijusios su trečiąja sutartimi.

18 1998 m. lapkričio 23 d. laišku, adresuotu ieškovės projekto vadovo pavaduotojui Zaiss, Jousten atmetė pastarojo 1998 m. lapkričio 2 d. ir 4 d. laiškuose O'Rourke pateiktus kaltinimus ir užbaigė šiais žodžiais:

„Mūsų bendradarbiavimas gali būti tęsiamas tik tuo atveju, jeigu grįšime prie normalių verslo santykių".

19 1998 m. lapkričio 26 d. laišku, taip pat adresuotu Zaiss, Bendrijos pagalbos trečiosioms šalims valdymo bendros tarnybos direktorato „Europos projektai (Centrinė ir Rytų Europa, naujos nepriklausomos valstybės ir Vakarų Balkanai) – Bendroji Užsienio ir saugumo politika" skyriaus „Branduolinė sauga" vadovas Doucet, nurodydamas 1998 m. liepos 8 d. ataskaitą dėl sutarties vykdymo, konstatavo, kad šioje ataskaitoje pateikti asmeniniai vertinimai yra nesuderinami su Hoensch, kaip projekto vadovo, mandatu. Jis pridūrė, kad „Komisija tikisi, jog ieškovė imsis ryžtingų priemonių projekto valdymo atžvilgiu".

20 1998 m. gruodžio 3 d. ieškovė išsiuntė Jousten pataisytą ketvirtosios sutarties versiją patikslindama, kad, išskyrus tam tikras išimtis, buvo atsižvelgta į neaptartus klausimus.

21 1998 m. gruodžio 22 d. faksu Jousten ieškovei atsakė, kad „nurodymai" (Terms of reference) buvo išsiųsti Doucet ir kad su ja bus susiekta dėl kitos dalies ir jos pasiūlymo priedų.

22 1999 m. vasario 24 d. ieškovė išsiuntė Komisijai ataskaitą dėl sutarties vykdymo 1998 m. gruodžio 1 d.–1999 m. sausio 31 d. laikotarpiu.

23 1999 m. kovo 16 d. ieškovė su Komisija dalyvavo susirinkime.

24 1999 m. balandžio 14 d. ieškovė išsiuntė Doucet laišką, kuriame apibendrino neišspręstus klausimus, aptartus 1999 kovo 16 d. susirinkimo metu.

25 Tą pačią dieną ieškovė pateikė Doucet naują ketvirtosios sutarties versiją nurodydama, kad tai yra visiškai pataisyta „nurodymų" versija.

26 1999 m. gegužės 7 d. Komisijos GD „Užsienio ryšiai: Europa ir naujos nepriklausomos valstybės, bendroji užsienio ir saugumo politika, tarnyba užsienyje" direktorato „Ryšiai su naujomis nepriklausomomis valstybėmis ir Mongolija" direktorius Summa išsiuntė laišką Möller iš *Bundesministerium der Finanzen*

(Vokietijos federalinė finansų ministerija), atsakydamas į pastarojo 1999 m. vasario 25 d. laišką dėl branduolinės saugos programų TACIS ir PHARE.

27 1999 m. gegužės 20 d. Kijevo monitoringo grupė patvirtino ataskaitą dėl vietoje teikiamos paramos, susijusios su trečiąja sutartimi. Ji nurodė, *inter alia*, kad biudžetas buvo išnaudotas ir kad sutarties požiūriu ieškovė privalo tęsti tam tikrų paslaugų teikimą, o tai yra neįmanoma ekonominiu požiūriu.

28 1999 m. liepos 12 d. ir 13 d. vyko susirinkimas, kuriame dalyvavo ieškovė ir Komisijos atstovai.

29 1999 m. liepos 21 d., po šio susirinkimo, ieškovė išsiuntė Vadé iš Komisijos Bendrijos pagalbos trečiosioms šalims valdymo bendros tarnybos „visiškai pataisytą „nurodymų“ versiją“.

30 1999 m. liepos 22 d. Vadé išsiuntė ieškovei laišką, kuriame išvardijo pagrindinius klausimus, aptartus susirinkimo metu.

31 1999 m. liepos 28 d. laišku, adresuotu Zaiss, Doucet ieškovei pranešė, kad negali priimti pasiūlymų, susijusių su projektais U1.03/96B, U1.03/96D2 ir U2.03/96, techninio įvertinimo.

32 1999 m. liepos 29 d. Zaiss atsakė Komisijai, pateikdamas paaiškinimus dėl trijų nagrinėjamų projektų. Be to, jis rėmėsi 1999 m. kovo 16 d. susirinkimo metu Komisijos pareikštu pasižadėjimu, kad Komisija padengs visas ieškovės išlaidas, patirtas iki ketvirtosios sutarties pasirašymo.

33 1999 m. rugpjūčio 2 d. faksu Doucet atsakė Zaiss, paliesdamas trijų projektų įvertinimą, kad ieškovės pozicija aiškintina kaip atsisakymas pradėti būtiną įvertinimą iš naujo.

34 1999 m. rugpjūčio 6 d. Hoensch išsiuntė Doucet laišką dėl projekto U2.03/96 techninio įvertinimo.

35 1999 m. rugpjūčio 25 d. ieškovė, remdamasi 1999 m. kovo 16 d. susirinkimu ir savo 1999 m. balandžio 14 d. laišku, pateikė Doucet pasiūlymą dėl antrojo pakeitimo, apimančio trečios sutarties ir pirmojo pakeitimo pakeitimus. Šis pasiūlymas numatė pirminio biudžeto padidinimą 457 163 EUR.

36 1999 m. rugsėjo 16 d. laiške, adresuotame Zaiss, Doucet rašė:

„Dar nebuvo gautas joks patenkinamas atsakymas (į 1999 m. rugpjūčio 2 d. faksą), be to, viešasis pirkėjas (GOPA) („group of political advisors“ arba „politinių patarėjų grupė“) rėmėsi aplinkybe, kad *GKN* negali užtikrinti kai kurių priėmimų vietoje, numatytų (trečiosios) sutarties sąlygose.

Šiame kontekste Komisija nėra įsitikinusi, kad *GKN* nori teikti kruopščią ir greitą paramą vietoje, kokios tikisi Komisija, branduolinės saugos srityje.

Tokiu atveju, jeigu vis dar ketinate toliau bendradarbiauti su Komisija, atsiųskite pasiūlymą dėl vykdomų įvertinimų įgyvendinimo ir įrangos priėmimo, atsižvelgdami į (Bendrijos pagalbos trečiosioms šalims valdymo bendros tarnybos skyriaus „Branduolinė sauga" direktorato „Europos projektai (Centrinė ir Rytų Europa, naujos nepriklausomos valstybės ir Vakarų Balkanai) – Bendroji užsienio ir saugumo politika") ankstesnių laiškų ir faksų turinį. Rezultatų laukiame vėliausiai iki 1999 m. spalio 15 dienos.

Ankstesnė patirtis dėl nuolat neigiamo *GKN* elgesio bei nesutarimų tarp jos ir Komisijos pasikartojimas leidžia manyti, kad problemos, su kuriomis susidūrėme, iš esmės kyla dėl techninės kompetencijos ir *GKN* TACIS projekto vadovo bendradarbiavimo stokos. Bet kuriuo atveju Komisija reikalauja, kad TACIS projekto vadovu būtų paskirtas veiksmingesnis asmuo.

Jeigu per dešimt dienų nuo šio laiško gavimo Komisija negaus tokio pasiūlymo, galėsime manyti, kad ši sutartis pasibaigė. Tai taip pat reikš, kad Komisija nebesudarys su *GKN* kitų tokio pobūdžio sutarčių.

Esame įsitikinę, kad suprantate, jog labai svarbu išsiaiškinti šią iš sutarties kylančią situaciją, atsižvelgiant į jos sąsajas su sauga ir veiksmais Zaporožės (atominėje elektrinėje)."

37 1999 m. rugsėjo 23 d. faksu, skirtu Zaiss, Vadé atsakė į ieškovės 1999 m. rugpjūčio 25 d. laišką ir atsisakė atsižvelgti į pasiūlymą dėl antrojo pakeitimo.

38 1999 m. spalio 4 d. laišku Zaiss atsakė į 1999 m. rugsėjo 16 d. Doucet laišką. Remiantis šiuo laišku:

„*GKN* iki šiol vykdė įsipareigojimus pagal (trečiąją) sutartį ir nori tai daryti ateityje. *GKN* nėra atsakinga už vėlavimus nagrinėjamuose projektuose.

Siekdama išsiaiškinti, kaip turi klostytis įvykiai, *GKN* konsultavosi su kompetentingomis Vokietijos federalinėmis ministerijomis <...>

Atsižvelgiant į tai, kas buvo pasakyta, dabar Komisija privalo:

— grąžinti *GKN* iki šios dienos patirtas išlaidas (žr. 1999 m. rugpjūčio 25 d. *GKN* laišką),

— priimti projektų techninį įvertinimą (žr. 1999 m. liepos 29 d. *GKN* laišką) ir

— leisti įsigalioti sutarčiai <...> TACIS 1997 (žr. 1998 m. gegužės 17 d. *GKN* laišką ir 1998 m. gruodžio 22 d. Komisijos faksą).

Tol, kol visi šie punktai nebus išspręsti palankiai *GKN*, turėsime atsisakyti vykdyti bet kokią naują užduotį pagal galiojančią sutartį.

Be to, griežtai protestuoju dėl Jūsų nuolatinių priekaištų ir kaltinimų dėl *GKN* vadovavimo TACIS (projektui)."

39 1999 m. spalio 15 d. laišku ieškovė reagavo į 1999 m. rugsėjo 23 d. Komisijos faksą, paaiškindama skirtumus tarp vietoje teikiamos paramos ir specifinių projektų įgyvendinimo sutartinių terminų. Ji užbaigė taip:

„Manome esant būtina pažymėti, jog prie 1999 m. rugpjūčio 25 d. laiško pridėtas sutartinis pasiūlymas apima laikotarpį nuo 1998 m. liepos mėnesio iki 1999 m. rugsėjo mėnesio. Tai reiškia, kad jeigu Komisijai reikia daugiau laiko priimti sprendimą dėl mūsų pasiūlymo <...> susijusio su sutarties terminu ir teikiamų paslaugų kaina, sutartis turėtų būti pratęsta/papildyta tiek, kiek laiko buvo sugaišta priimant vidinį Komisijos sprendimą."

40 1999 m. spalio 20 d. faksu, adresuotu Doucet, Hoensch, remdamasis jų telefoniniu pokalbiu, patvirtino 1999 m. spalio 28 d. numatytą susitikimą. Jis nurodė, kad detaliai išaiškins iš sutarties kylančią situaciją bei projektų U2.03/96 ir U1.03/96D2 techninį įvertinimą.

41 1999 m. spalio 22 d. faksu, adresuotu Hoensch, Doucet ieškovei pranešė: kadangi ji nori aptarti ir su pasiūlymų techniniu įvertinimu susijusius sunkumus, jis norėtų atidėti susirinkimą tam, kad Vadé, geriau išmanantis techninius klausimus, galėtų jame dalyvauti.

42 1999 m. spalio 25 d. laišku, adresuotu Zaiss ir nurodančiu pastarojo 1999 m. spalio 4 d. laišką, Komisijos Bendrijos pagalbos trečiosioms šalims valdymo bendros tarnybos direktorato „Kvietimai teikti pasiūlymus, sutartys ir teisiniai klausimai" direktorius nurodė:

„Gavusi Jūsų neigiamą atsakymą į 1999 m. rugsėjo 16 d. Doucet laišką <...>, Komisija nutraukia (trečią) sutartį, remdamasi (bendrųjų TACIS sąlygų) 41 straipsniu (minėtos sutarties E priedas). Tai reiškia, kad sutartis pasibaigs po šešių savaičių po to, kai *GKN* gaus šį laišką.

Prašome kuo greičiau pateikti Komisijai galutinę sąskaitą ir perduoti visus techninius dokumentus (Bendrijos pagalbos trečiosioms šalims valdymo bendros tarnybos direktorato „Europos projektai (Centrinė ir Rytų Europa, naujos nepriklausomos valstybės ir Vakarų Balkanai) – Bendroji užsienio ir saugumo politika" skyriui „Branduolinė sauga").

Nematau priežasčių detaliau aiškinti, kad Komisija neketina grąžinti *GKN* išlaidų dėl projektų U1.03/96B, U1.03/96D2 ir U2.03/96 vertinimų, kuriems ji blogai vadovavo ir nepasiekė jokio tinkamo rezultato.

Gavusi Jūsų 1999 m. spalio 4 d. laišką, Komisija, siekdama apsaugoti savo bei paramos gavėjo interesus, pati surengė įrangos, tiekiamos projektams U1.03/95E <...>, U1.03/96A <...> ir U2.02/94C, priėmimą vietoje. Taigi *GKN* neturi teisės reikalauti kompensacijos už ateityje galimus priėmimus, susijusius su tiekimo sutartimis.

Galiausiai turiu Jums pranešti, kad dėl *GKN* nepatenkinamo paslaugų teikimo, ypač dėl jos atsisakymo užkirsti kelią pažeidimams ir bendradarbiauti su Komisija taip, kaip reikalaujama, Komisija neketina su *GKN* sudaryti naujos sutarties."

43 1999 m. lapkričio 19 d. laišku, adresuotu Weber ir pasirašytu Wiedemann, ieškovė atsakė į 1999 m. spalio 25 d. laišką konstatuodama, *inter alia*, kad trečioji sutartis baigiasi 1999 m. gruodžio 15 dieną.

44 1999 m. lapkričio 24 d. įvyko ieškovės ir Komisijos susirinkimas.

45 2002 m. balandžio 17 d. faksu, adresuotu Knudsen iš Komisijos bendradarbiavimo tarnybos (EuropeAid) direktorato „Europa, Kaukazas, Centrinė Azija", ieškovė atsakė į 2002 m. kovo 4 d. laišką ir paprašė, kad būtų pasiektas draugiškas susitarimas.

46 2002 m. gegužės 17 d. laišku Knudsen atsakė, kad jos laiške nėra nė vieno naujo įtikinančio argumento ir kad jis nepageidauja tęsti nenaudingą susirašinėjimą.

Procesas ir šalių reikalavimai

47 Ši byla buvo pradėta ieškovės ieškiniu, 2002 m. rugsėjo 23 d. pateiktu Pirmosios instancijos teismo kanceliarijai.

48 Susipažinęs su teisėjo pranešėjo pranešimu, Pirmosios instancijos teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendė pradėti žodinę proceso dalį.

49 Kaip proceso organizavimo priemones, Pirmosios instancijos teismas pasiūlė šalims atsakyti į raštu pateiktus klausimus bei pateikti tam tikrus dokumentus. Šalys iš dalies patenkino šiuos prašymus.

50 2004 m. rugsėjo 22 d. posėdyje buvo išklausytos šalių nuomonės žodžiu ir atsakymai į Pirmosios instancijos teismo pateiktus klausimus.

51 Ieškovė Pirmosios instancijos teismo prašo:

— priteisti jai iš Komisijos 332 083,60 EUR kartu su 5,25 % palūkanų nuo 328 782,43 EUR nuo 2000 m. birželio 12 d. bei 5,25 % palūkanų nuo 3 301,17 EUR nuo 2000 m. rugpjūčio 21 d.,

— priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

52 Komisija Pirmosios instancijos teismo prašo:

— atmesti ieškinį kaip nepriimtiną ir aiškiai nepagrįstą,

— priteisti iš ieškovės bylinėjimosi išlaidas.

Dėl teisės

Šalių argumentai

Dėl Pirmosios instancijos teismo jurisdikcijos

53 Komisija iš esmės tvirtina, kad ieškinys pateiktas nekompetentingam teismui. Iš tikrųjų, remiantis trečiosios sutarties išlyga dėl jurisdikcijos, „susiję arba iš šios sutarties kylantys" ginčai nagrinėjami kompetentinguose Briuselio teismuose.

54 Komisijos nuomone, kalbama apie trečiosios sutarties aiškinimą, tiksliau apie klausimą, kas yra skolingas. Taigi ginčas susijęs su trečiąja sutartimi.

55 Komisija tvirtina, kad remiantis trečiosios sutarties nuostatomis dėl su įranga susijusių projektų ieškovė privalėjo rūpintis šiais projektais iki priėmimo, taigi visą sutartyje numatytą laikotarpį, kuris baigėsi 2000 m. liepos mėnesį. Komisija primena, jog sutartimi ieškovė pritarė tam, kad šiai sutarčiai skirtas ribotas 800 000 biudžetas.

56 Komisija pažymi, kad tuo laikotarpiu, kurio metu ieškovės projekto vadovas ir kai kurie ekspertai atliko užduotis, už kurias ieškovė reikalauja atlyginimo, tarp ieškovės ir Komisijos buvo sudaryta sutartis. Ši sutartis numatė įvairius biudžetus projekto

vadovo ir ekspertų darbui apmokėti. Komisijos nuomone, ieškovė viršijo šiuos biudžetus, kai jos projekto vadovas ir ekspertai sėkmingai užbaigė nagrinėjamas užduotis.

57 Komisija primena, kad trečioji sutartis buvo pratęsta todėl, kad kai kurių su įranga susijusių projektų įgyvendinimas užtruko ir buvo būtina papildoma kai kurių ekspertų pagalba Zaporožėje. Dėl sutarties pratęsimo ieškovė įsipareigojo rūpintis šiais projektais iki 2000 m. liepos mėnesio. Komisija pripažįsta, kad sutartis buvo pratęsta taip pat ir dėl biudžetinių priežasčių. Iš tikrųjų ekspertų pagalba negalėjo būti apmokama iš numatyto biudžeto, nes tuo metu nebegaliojo jokia sutartis; be to, ekspertai būtų neapsaugoti draudimo ir vizų atžvilgiu, jei savo užduotis atliktų ne pagal galiojančią sutartį.

58 Bendras trečiosios sutarties biudžetas nebuvo pakeistas, tačiau iš naujo buvo patvirtinti kai kurie jo straipsniai. Komisijos nuomone, nebuvo būtina didinti biudžeto, nes sutarties termino pratęsimas nekeitė ieškovės įsipareigojimų dėl su įranga susijusių projektų turinio. Buvo reikalingi tik nežymūs veikimo planų pakeitimai, nes daugeliui projektų nereikėjo papildomų priemonių; pratęsimas turėjo įtakos tik dviem specifiniams projektams. Kadangi projekto vadovui ir aptariamiems ekspertams nebuvo numatytos naujos užduotys, naujas darbo užmokestis jiems nebuvo nustatytas. Komisijos nuomone, jie turėjo tik sėkmingai užbaigti trečiojoje sutartyje numatytas užduotis, apėmusias ir įsipareigojimą sėkmingai užbaigti su įranga susijusius projektus, kurių terminas buvo pratęstas. Trečiojoje sutartyje visada buvo aiškiai nurodyta, kad ieškovei nenumatytas kitas atlyginimas su įranga susijusiems projektams užbaigti, nes ši paslauga apmokama iš bendro biudžeto. Komisijos nuomone, projekto vadovo funkcija apsiribojo su įranga susijusių projektų priėmimu; ši kvazipapildoma užduotis nepateisina projekto vadovo darbo užmokesčio padidinimo. Komisija nurodo, kad todėl vien dėl sutarties pratęsimo jos bendras biudžetas nepadidėjo; tam pritarė ir ieškovė.

59 Ieškovė nurodo, kad nagrinėjamos paslaugos buvo teikiamos ne pagal trečiąją sutartį ir ne pagal jos pirmąjį pakeitimą. Nagrinėjamas laikotarpis nebuvo reglamentuotas jokia sutartimi. Iš tikrųjų teikiamų paslaugų apimtis buvo nustatyta sutarties biudžetu bei veikimo programomis, o ne oficialiu trečiosios sutarties terminu.

60 Ieškovė tvirtina, kad nuo 1998 m. rugpjūčio mėnesio, kalbant apie projekto vadovą, ir nuo 1999 m. balandžio mėnesio, kalbant apie ekspertus, paslaugas ji teikė ne pagal trečiąją sutartį, kuri baigėsi 1999 m. sausio 16 dieną. Ieškovės nuomone, dėl biudžetinių priežasčių projekto vadovo ir ekspertų veikimo programos numatė tik vieną pagalbą 1998 m. birželio mėnesį. Ieškovė nurodo, kad būtent programos nustato, ar paslaugos yra sutartinės, ar nesutartinės, nes jos yra sudėtinė sutarties dalis ir nurodo paslaugų teikimo laikotarpį, kurio metu ji yra įsipareigojusi pagal sutartį. Nuo 1998 m. liepos mėnesio trečiosios sutarties veikimo programos nebenumatė jokios pagalbos. Taigi nagrinėjamos paslaugos nepatenka į trečiosios sutarties taikymo sritį.

61 Be to, nagrinėjamos veiklos neapima ir pirmasis pakeitimas, kuris, remiantis trečiosios sutarties veikimo programomis, buvo padarytas 1998 m. rugpjūčio mėnesį. Ieškovės nuomone, padarydamos šį pakeitimą šalys norėjo leisti tęsti įvairius su įranga susijusius projektus pereinamuoju laikotarpiu iki ketvirtosios sutarties sudarymo.

62 Nors trečioji sutartis pirmuoju pakeitimu buvo pratęsta iki 2000 m. liepos 17 d., šiuo pakeitimu patvirtinta veikimo programa projekto vadovo atžvilgiu aiškiai nurodo, kad ji nereglamentuoja projekto vadovo pagalbos iki šios datos. Taigi, ieškovės nuomone, nuo 1998 m. rugpjūčio mėnesio ši programa projekto vadovo veiklos nebereglamentavo. Tik dvi pagalbos savaitės, numatytos 1997 m. gruodžio mėnesį, buvo perkeltos į 1998 m. liepos mėnesį. Nuo 1998 m. liepos mėnesio buvo numatyta tik ekspertų pagalba pagal įvairius su įranga susijusius projektus.

63 Ieškovės nuomone, ekspertų veiklos pobūdis taip pat nesutartinis. Ieškovė tvirtina, kad pilnai teikė sutartyje numatytas ekspertų paslaugas. Ji reikalauja tik atlyginimo už pagalbą, kuri nebuvo numatyta veikimo programose ir kuri negali būti apmokama iš trečiosios sutarties biudžeto.

64 Ieškovė tvirtina, kad biudžeto apribojimas kartu su pagalbos programa griežtai apriboja abiejų šalių įsipareigojimo teikti paslaugas apimtį. Vien sutarties terminas negali pateisinti šio įsipareigojimo išplėtimo. Iš tikrųjų, net jeigu sutarties terminas buvo pratęstas, tai buvo padaryta ne dėl su projekto valdymu susijusio įsipareigojimo išplėtimo nenumatant atlyginimo, o tik dėl pataisymų, būtinų naujiems ekspertams įtraukti. Remiantis sutarties nuostatomis, galimi tik raštiški pakeitimai personalo atžvilgiu, todėl pirmasis sutarties pakeitimas buvo vienintelis būdas įtraukti naujus ekspertus į sutartį.

65 Kadangi pirmasis sutarties pakeitimas nenumatė biudžeto padidinimo ir projekto vadovo naujo pagalbos laikotarpio, be to, nauji ekspertų pagalbos laikotarpiai buvo numatyti tik jau nurodyta apimtimi, ieškovė daro išvadą, kad ji aiškiai neprivalėjo teikti nagrinėjamų paslaugų dėl to, kad buvo pratęstas oficialus trečiosios sutarties terminas.

Dėl ieškinio, susijusio su žalos atlyginimu

66 Ieškovė nurodo, kad jos ieškinys yra pagrįstas, nes Komisija pažeidė teisėtų lūkesčių apsaugos ir gero administravimo principus, taip padarydama jai 332 083,60 EUR žalą.

67 Pirmiausia, Komisijos tarnybinių įsipareigojimų pažeidimo atžvilgiu ieškovė nurodo, kad iš Komisijos elgesio sudarant sutartį ir po jos sudarymo ieškovė susidarė įspūdį, jog ji atlygins už paslaugas, suteiktas ne pagal sutartį. Todėl Komisija pažeidė teisėtų lūkesčių apsaugos principą 1998 m. gruodžio 17 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Embassy Limousines & Servines prieš Parlamentą* (T-203/96, Rink. p. II-4239) prasme. Šioje byloje Komisija suteikė ieškovei pagrįstų vilčių, paskatinusių pastarąją jai dirbti be sutarties. Tęsdama savo veiklą laikotarpiu, kai vyko derybos dėl sutarties, ieškovė, kaip apdairus ūkio subjektas, niekuo nerizikavo. Atvirkščiai, ekonominiu požiūriu ji veikė protingai ir realistiškai, nes dėl Komisijos veiksmų buvo įsitikinusi, kad su ja bus sudaryta kita sutartis. Komisija nepaneigė šio ieškovės įsitikinimo, bet derybų metu daugelį kartų jį sustiprino ir palaikė.

68 Priešingai nei viešųjų pirkimų metu, šiuo atveju aplinkybės skatino ieškovės teisėtus lūkesčius, kad jai bus pasiūlyta sudaryti naują sutartį dėl vietoje teikiamos paramos. Iš tikrųjų 1995 m. tarp G 7 šalių Komisijos ir Ukrainos pasirašytame tarpusavio supratimo memorandume ieškovė buvo paskirta vakarų partneriu Zaporožės atominėje elektrinėje. Ieškovė primena, kad sutartys dėl vietoje teikiamos paramos paprastai buvo sudaromos tiesioginiais susitarimais. Jos nuomone, šalys neabejojo, kad vietoje teikiama parama turi tęstis ir kad reikia neleisti nutraukti paslaugų teikimo dėl saugumo priežasčių. Be to, tiesioginis sutarties sudarymas buvo papildoma priežastis sudaryti sutartį tik dėl paslaugų teikimo apimties maždaug vieneriems metams.

69 Ieškovė nurodo, kad Komisija taip pat pažeidė gero administravimo principą, nes dėl netinkamo vadovavimo sužlugdė derybas dėl sutarties. Komisija privalėjo tinkamai parengti sprendimą ir suderinti nagrinėjamus interesus (1997 m. kovo 19 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimas *Oliveira prieš Komisiją*, T-73/95, Rink. p. II-2403). Be to, įvairių valdžios arba politinių institucijų įsikišimai į Europos Sąjungos institucijos veiklą nepateisina šios institucijos nenuoseklaus ir nepastovaus elgesio suinteresuotojo asmens atžvilgiu (minėto sprendimo *Embassy Limousines &*

Servines prieš Parlamentą 87 punktas). Todėl suinteresuotasis asmuo neturi atsakyti už tai, kad Komisija dėl vidinės atsakingo personalo kaitos negali užtikrinti derybų dėl sutarties eigos arba reikalauja neįprastai daug laiko sprendimams priimti. Būtent taip šiuo atveju atsitiko ieškovei. Iš tikrųjų Komisija skirtingais derybų dėl sutarties momentais skatino ir palaikė ieškovės teisėtus lūkesčius ir daugelį kartų įrodė savo netinkamą sutarties administravimą bei nepatenkinamą vidinę organizaciją.

70 Be to, ieškovė nurodo, kad atsisakymas pasirašyti antrąjį sutarties pakeitimą įrodo, kaip nerūpestingai vienas kitą keičiantys tarnautojai buvo informuoti apie derybų stadiją ir egzistuojančias sutartis. Vadė pareiškimas, pateikiamas 1999 m. rugsėjo 23 d. fakse („mano supratimu, pirmasis sutarties pakeitimas <...>, kuris buvo padarytas nekeičiant bendrojo biudžeto, apėmė naujas biudžeto eilutes, skirtas teikiamų paslaugų laikotarpio pratęsimui"), aiškiai įrodo, kad jis neskaitė pirmojo sutarties pakeitimo ir kad jo pirmtakai nepaaiškino aplinkybių, kuriomis šis buvo parengtas. Kadangi biudžetas projekto vadovui jau buvo visiškai išnaudotas pirmojo sutarties pakeitimo pasirašymo metu ir iš egzistuojančio biudžeto buvo galima apmokėti tik ekspertų veiklą, ieškovės teigimu, niekada nebuvo sutarta pertvarkyti biudžetą ir, beje, tai nebuvo leista. Prie pirmojo sutarties pakeitimo pridėtame kainininke nebuvo pertvarkyti atitinkamai projekto vadovui ir ekspertams numatyti biudžetai, tačiau panaikinti skirtinguose biudžetuose esantys pagalbos Vokietijoje ir Ukrainoje skirtumai. Šia priemone siekta palengvinti pagalbos apskaitą; šis pakeitimas neturėjo įtakos ekspertams ar projekto vadovui numatytiems skirtingiems biudžetams.

71 Toliau ieškovė patirtos žalos atžvilgiu nurodo, kad pasikliaudama Komisijos pažadais ir tęsdama savo veiklą be sutarties ji patyrė 332 083,60 EUR žalą.

72 Galiausiai ieškovė tvirtina, kad egzistuoja žalai atlyginti būtinas priežastinis ryšys tarp Komisijos tarnybinių įsipareigojimų nevykdymo ir padarytos žalos. Žala kyla pakankamai tiesiogiai dėl Komisijos elgesio.

73 Ieškovė daro išvadą, kad padaryta žala yra tiesiogiai susijusi su nepakankamu Komisijos administraciniu organizavimu. Iš tikrųjų nepakankamas informacijos tarp vienas kitą keičiančių tarnautojų perdavimas lėmė papildomą vilkinimą ir buvo tiek be sutarties teikiamų paslaugų, tiek jų trukmės ir ieškovės patirtos žalos dydžio priežastis.

74 Ieškovė prašo, kad Komisijos tarnautojai Doucet, Kalbe, Jousten, Lütkemeyer ir Vadé bei Zaiss, Hoensch, Collignon ir Möller būtų apklausti Pirmosios instancijos teisme kaip liudininkai dėl klausimų, susijusių, *inter alia*, su diskusijomis tarp Komisijos ir ieškovės, vadovavimu deryboms dėl sutarties ir biudžeto išnaudojimu.

75 Komisija tvirtina, kad ieškinys aiškiai nepagrįstas. Komisijai negali būti taikoma atsakomybė pagal EB sutarties 288 straipsnio antrąją pastraipą, nes nebuvo tarnybinių įsipareigojimų nevykdymo.

76 Pirma, Komisija ginčija tvirtinimą, kad ji skatino teisėtus ieškovės lūkesčius.

77 Antra, Komisija ginčija tvirtinimą, kad ji pažeidė gero administravimo principą, taip įrodydama netinkamą sutarties valdymą.

Pirmosios instancijos teismo vertinimas

78 Ginčas susijęs su 1994 m. tarp šalių užmegztais sutartiniais santykiais, ir jos kelia klausimą, ar jis patenka į trečiosios sutarties ir jos pirmojo pakeitimo taikymo sritį. Būtina išnagrinėti abi šias galimybes.

79 Pagal EB sutarties 238 straipsnį kartu su 1988 m. spalio 24 d. Tarybos sprendimu 88/591/EAPB, EEB, Euratomas dėl Europos Bendrijų Pirmosios instancijos teismo įsteigimo (OL L 319, p. 1) su pakeitimais Pirmosios instancijos teismo jurisdikcijai priklauso nagrinėti fizinių ar juridinių asmenų sutartinius ginčus, tik jei tai numato sutarties arbitražinė išlyga.

80 Nesant tokios išlygos, Pirmosios instancijos teismas negali priimti sprendimų dėl iš sutarties kylančių ginčų. Priešingu atveju jo jurisdikcija būtų išplečiama ginčų atžvilgiu, kurių sprendimas jam ribotai suteiktas EB sutarties 240 straipsniu, nes remiantis šia nuostata valstybių narių teismų jurisdikcijai priklauso spręsti ginčus, kurių viena iš šalių yra Bendrija (1987 m. gegužės 21 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Rau ir kt.*, 133/85–136/85, Rink. p. 2289, 10 punktas; 2002 m. liepos 10 d. Pirmosios instancijos teismo nutarties *Comitato organizzatore del convegno internacionale prieš Komisiją*, T-387/00, Rink. p. II-3031, 37 punktas).

81 Šiuo atveju trečioji sutartis, dėl kurios, Komisijos nuomone, kilo ginčas, neapima jokios išlygos, suteikiančios kompetenciją Pirmosios instancijos teismui spręsti dėl jos vykdymo kylančius ginčus, bet, atvirkščiai, šią kompetenciją aiškiai suteikia Briuselio teismams (žr. 7 punktą).

82 Šiuo atveju būtina nurodyti, kad Pirmosios instancijos teismas negali nustatyti, ar nagrinėjami darbai buvo vykdomi pagal sutarti, neišaiškinęs trečiosios sutarties ir jos pirmojo pakeitimo. Tuo atveju, jeigu minėti darbai patenka į tarp ieškovės ir Komisijos sudarytos sutarties taikymo sritį, Pirmosios instancijos teismo jurisdikcijai nepriklauso spręsti šio ginčo, todėl ieškinys turi būti atmestas.

83 Kadangi negalima paneigti, kad nacionalinis teismas, kompetentingas aiškinti trečiąją sutartį, gali padaryti išvadą, jog nagrinėjami darbai buvo atliekami ne pagal sutartį, būtina patikrinti, ar Komisija pažeidė teisėtų lūkesčių apsaugos ir gero administravimo principus, kaip nurodė ieškovė.

84 Iš nusistovėjusios teismų praktikos matyti, kad Bendrijos deliktinė atsakomybė EB sutarties 288 straipsnio antrosios pastraipos prasme taikoma tuo atveju, kai tenkinamos visos sąlygos, t. y. institucijų veiksmų neteisėtumas, žalos tikrumas ir priežastinio ryšio tarp tariamų veiksmų ir nurodytos žalos buvimas (1982 m. rugsėjo 29 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Oleifici Mediterranei prieš EEB*, 26/81, Rink. p. 3057, 16 punktas; 1996 m. liepos 11 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *International Procurement Servines prieš Komisiją*, T-175/94, Rink. p. II-729, 44 punktas).

85 Jei nors viena šių sąlygų nėra įvykdoma, visas ieškinys dėl žalos atlyginimo turi būti atmestas, nesant būtinybės nagrinėti kitų minėtos atsakomybės taikymo sąlygų (1994 m. rugsėjo 15 d. Teisingumo Teismo sprendimo *KYDEP prieš Tarybą ir Komisiją*, C-146/91, Rink. p. I-4199, 19 punktas; 2002 m. vasario 20 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Förde-Reederei prieš Tarybą ir Komisiją*, T-170/00, Rink. p. II-515, 37 punktas ir 2003 m. kovo 19 d. Sprendimo *Innova Privat-Akademie prieš Komisiją*, T-273/01, Rink. p. II-1093, 23 punktas).

86 Remiantis šiais principais, būtina patikrinti Komisijos elgesį.

87 Kalbant apie pirmąją iš šių sąlygų, t. y. veiksmų neteisėtumą, primintina, kad pagal teismų praktiką reikalaujama, jog būtų įrodytas pakankamai akivaizdus teisės normos, suteikiančios teisių privatiems asmenims, pažeidimas (2000 m. liepos 4 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Bergaderm ir Goupil prieš Komisiją*, C-352/98 P, Rink. p. I-5291, 42 punktas). Lemiamas kriterijus, leidžiantis pripažinti, jog tenkinamas pažeidimo pakankamo akivaizdumo reikalavimas, yra tai, kad atitinkama Bendrijos institucija aiškiai ir sunkiai pažeidė jai nustatytas diskrecijos ribas. Jei šios institucijos diskrecija yra labai siaura arba ji iš viso jos neturi, pakankamai akivaizdaus pažeidimo buvimui įrodyti gali pakakti paprasto Bendrijos teisės pažeidimo (2002 m. gruodžio 10 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Komisija prieš Camar ir Tico*, C-312/00 P, Rink. p. I-11355, 54 punktas; 2001 m. liepos 12 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Comafrica ir Dole Fresh Fruit Europe prieš Komisiją*, T-198/95, T-171/96, T-230/97, T-174/98 ir T-225/99, Rink. p. II-1975, 134 punktas).

88 Šiuo atveju pirmiausia būtina nustatyti, ar Komisijos elgesys pakankamai akivaizdžiai pažeidė teisėtų lūkesčių apsaugos principą.

89 Pagal nusistovėjusią teismų praktiką teisė į teisėtų lūkesčių apsaugą, kuri yra vienas pagrindinių Bendrijos principų, užtikrinama kiekvienam asmeniui, esančiam tokioje padėtyje, kurioje Bendrijos administracija paskatino jo pagrįstų lūkesčių atsiradimą, pavyzdžiui, suteikdama jam tikslias garantijas. Tokias garantijas, nepriklausomai nuo jų pateikimo formos, sudaro tiksli, besąlyginė ir tikrovę atitinkanti informacija iš teisėtų ir patikimų šaltinių. Tačiau šio principo pažeidimu negalima remtis tuo atveju, kai administracija tikslių garantijų nesuteikė. (2003 m. kovo 19 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Innova Privat-Akademie prieš Komisiją*, T-273/01, Rink. p. II-1093, 26 punktas ir minėta teismų praktika).

90 Pirmiausia būtina priminti, kad derybos dėl sutarties šalių nesusieja. Toliau būtina patikrinti, ar derybų dėl sutarties metu Komisija suteikė ieškovei tikslių garantijų, paskatinusių jos pagrįstų lūkesčių atsiradimą.

91 Šiuo atžvilgiu ieškovė remiasi, *inter alia*, įvairiais pokalbiais su Komisija bei įvairiais laiškais.

92 Dėl ieškovės nurodomo pokalbio telefonu su Komisijos įrangos pirkimo vadovu Korsak, įvykusio 1998 m. pavasarį, po ketvirtosios sutarties pirmojo projekto išsiuntimo Komisijai, ir leidusio ieškovei manyti, kad sutarties pasirašymas neišvengiamas, būtina konstatuoti, jog jokie bylos medžiagoje esantys duomenys neleidžia nustatyti, kad Komisija iš tikrųjų pateikė tariamas žodines garantijas, kurių buvimą ji neigia, ir *a fortiori*, kad joms būdingi požymiai, būtini teisėtiems lūkesčiams atsirasti (žr. 2000 m. lapkričio 8 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Dreyfus ir kt. prieš Komisiją*, T-485/93, T-491/93, T-494/93 ir T-61/98, Rink. p. II-3659, 87 punktą). Tai galioja visoms kitoms žodinėms garantijoms, kurių neleidžia nustatyti jokie bylos medžiagoje esantys duomenys.

93 Ieškovės nuomone, derybos dėl sutarties tarp šalių nenutrūkstamai vyko visą 1998 m. rudenį. Ji remiasi 1998 m. gruodžio 22 d. faksu Jousten, iš kurio matyti, kad niekas netrukdo pasirašyti ketvirtąją sutartį. Šis faksas suformuluotas taip:

„Gavęs Jūsų 1998 m. gruodžio 3 d. laišką, noriu pranešti, kad 1997 m. sutarties (dėl vietoje teikiamos paramos) (nurodymus) šiandien perdaviau iš *GKN* („Bendrijos

pagalbos trečiosioms šalims valdymo bendrai tarnybai") (Doucet), kuris su Jumis susisieks dėl kitų Jūsų pasiūlymo dalių (priedų D, B ir A atitikties ir kt.)".

94 Iš šio fakso formuluotės aiškiai matyti, kad ieškovė tik informuojama apie derybų stadiją. Taip pat, kad su priedais D ir B susiję klausimai dar nėra išspręsti ir kad dėl šių klausimų, kurie yra reikšmingi, būtinos papildomos derybos, todėl sutarties pasirašymo negalima išvengti.

95 Taigi derybos dėl sutarties tęsėsi ir ieškovė Komisijai siuntė daugelį ketvirtosios sutarties versijų.

96 O šalių nuomonės tam tikrų projektų vertinimo atžvilgiu skyrėsi.

97 Be to, iš bylos medžiagos matyti, kad bėgant metams projekto vadovą Hoensch kritikavo tiek Komisijos delegacija Kijeve, tiek Komisijos tarnybos Briuselyje. Iš tikrųjų Komisija daugelį kartų reikalavo, kad ieškovė pakeistų projekto vadovą, tačiau ieškovė tai daryti atsisakė.

98 Po šių nesutarimų 1999 m. spalio 25 d. laišku, remdamasi bendrųjų TACIS sąlygų 41 straipsniu, Komisija nutraukė trečiąją sutartį.

99 Be to, iš bylos medžiagos matyti, kad be kitų su projekto vadovu Hoensch ir kai kurių projektų vertinimu susijusių problemų, pačios ieškovės elgesys derybų metu nepalengvino ketvirtosios sutarties sudarymo. Iš bylos medžiagos matyti, kad ieškovė daugelį kartų atsisakė atsižvelgti į Komisijos siūlomus pakeitimus ir taip pati prisidėjo prie derybų dėl sutarties vilkinimo ir kad ji iš dalies kalta dėl galutinio derybų žlugimo, kaip pati pripažino posėdyje.

100 Todėl būtina nurodyti, kad niekada nebuvo galutinai susitarta dėl ketvirtosios sutarties sudarymo. Taigi ieškovė negali remtis teisėtų lūkesčių principu ketvirtosios sutarties sudarymo atžvilgiu. Nors Komisija jos prašė pateikti įvairius sutarties projektus, ši aplinkybė yra normalių derybų dėl sutarties dalis ir Komisija neskatino ieškovės viršyti su jos ekonomine veikla susijusios rizikos (žr. minėto sprendimo *Embassy Limousines & Servines prieš Parlamentą* 75 punktą).

101 Taip pat būtina patikrinti, ar Komisija suteikė ieškovei tikslias garantijas, paskatinusias jos pagrįstų lūkesčių atsiradimą, kad nagrinėjamos paslaugos būtų apmokamos kitaip nei pagal galimą ketvirtąją sutartį.

102 Šiuo požiūriu būtina konstatuoti, kad ieškovė remiasi, *inter alia*, žodinėmis Komisijos skyrių garantijomis bei įvairiais tiek jos pačios, tiek Komisijos laiškais. Ji taip pat remiasi Audito rūmų specialia ataskaita.

103 Apskritai tariamų žodinių garantijų atžvilgiu būtina nurodyti, jog jokie bylos medžiagoje esantys duomenys neleidžia nustatyti, kad Komisija iš tikrųjų suteikė šias garantijas ir *a fortiori* kad joms būdingi požymiai, būtini teisėtiems lūkesčiams atsirasti.

104 Dėl 1998 m. spalio 20 d. laiško, kuriuo Komisija pasiūlė ieškovei sudaryti sutartį, neapimančią darbų, kurių atžvilgiu nebuvo susitarta, ir kuriuo ieškovė remiasi norėdama įrodyti, kad Komisija pažadėjo atgalinį paslaugų apmokėjimą, būtina pastebėti, kad šis pasiūlymas susijęs su ketvirtosios sutarties sudarymu ir programa TACIS 1997 ir kad Komisija siūlė sudaryti sutartį dėl kitų darbų, susijusių su programa TACIS 1997. Todėl šis laiškas neįrodo, kad nagrinėjama veikla būtų apmokama atgaline tvarka.

105 Dėl 1999 m. balandžio 14 d. laiško, kuriame ieškovė apibendrino 1999 m. kovo 16 d. susirinkimo išvadas ir nurodė, kad remdamasi aiškiu Komisijos prašymu pateiks atgalinės sutarties projektą laikotarpio, nepatenkančio į sutartį, atžvilgiu, pakanka konstatuoti: kadangi šį laišką, kurio turinį Komisija ginčija, parašė ieškovė, vien juo remiantis negalima nustatyti, kad Komisija iš tikrųjų pateikė tokį prašymą susirinkimo metu.

106 Taip pat ir 1999 m. rugpjūčio 25 d. laiškas, kuriuo ieškovė pateikė pasiūlymą dėl trečios sutarties antrojo pakeitimo, visiškai neįrodo, kad Komisija prašė pateikti tokį pakeitimą ir kad ji pažadėjo atgalinį ieškovės suteiktų paslaugų apmokėjimą.

107 Iš tikrųjų 1999 m. rugsėjo 23 d. faksu Komisija atsisakė pasirašyti šį pakeitimą nurodydama:

„Mano supratimu, pirmasis sutarties pakeitimas <...>, kuris buvo padarytas nekeičiant bendrojo biudžeto, apėmė naujas biudžeto eilutes, skirtas pratęsti teikiamų paslaugų laikotarpį.

Dabar pateikiate pasiūlymą, kuris neapima naujų užduočių ir yra pateiktas rugpjūčio mėnesio pabaigoje dėl darbų, atliktų 1998 m. liepos mėn.–1999 m. birželio mėn., atgalinio apmokėjimo. Dėl visų šių priežasčių Komisija atsisako atsižvelgti į šį pasiūlymą."

108 Be to, ieškovė remiasi 1999 m. lapkričio 24 d. susirinkimu, kuriame jai iš naujo buvo pažadėtas atlyginimas už darbą, atliktą nuo 1998 m. rugpjūčio mėnesio, jei trečiosios sutarties numatytas auditas neparodys, kad šis darbas buvo nepatenkinamas. Komisija prie atsiliepimo į ieškinį pridėjo šiame susirinkime ranka rašytus savo užrašus. Iš šių užrašų matyti, kad nagrinėtos trečiosios sutarties nutraukimo pasekmės ir su Hoensch asmenybe susijusios problemos bei galimybė remiantis Komisijos pagalba atkurti jo reputaciją. Šie užrašai neleidžia konstatuoti, kad Komisija pažadėjo atgalinį nagrinėjamų paslaugų apmokėjimą. Bet kuriuo atveju, kadangi šis susirikimas įvyko 1999 m. lapkričio 24 d., ieškovė negali remtis susirinkimo metu atsiradusiais teisėtais lūkesčiais iki susirinkimo suteiktų paslaugų atžvilgiu.

109 Be to, būtina priminti, kad Komisija tik pagal sutartį galėjo mokėti ieškovei atlyginimą TACIS programos atžvilgiu. Atsižvelgiant į ilgą ieškovės patirtį, susijusią su TACIS programa, reikėtų pažymėti, kad ji turėjo žinoti su šia programa susijusias teisines procedūras ir negalėjo nežinoti apie sutarties būtinumą.

110 Tokiomis aplinkybėmis būtina konstatuoti, kad bylos medžiagoje nėra nė vieno Komisijos laiško, kuriame ji žadėtų ieškovei atgalinį nagrinėjamų paslaugų apmokėjimą.

111 Be to, ieškovė remiasi Audito rūmų specialiąja Ataskaita Nr. 6/97, siekdama įrodyti, kad atgalinės sutarties sudarymas buvo įmanomas. Iš šios ataskaitos matyti, kad buvo sunkumų sutarties dėl vietoje teikiamos paramos sudarymo ir kad Komisija, atrodo, taip pat buvo sudariusi atgalines sutartis, tačiau Audito rūmai tai kritikavo.

112 Komisija į Auditų rūmų kritiką atsakė taip:

„Praeityje teko sutartis pasirašyti *a posteriori*, nes per ilgai užtrukdavo administracinis pasiruošimas. Buvo imtasi priemonių, kad tokios problemos nepasikartotų. <...> Komisija niekada neprašo ekspertų atlikti veiksmų, neapsaugotų sutartimi. Vilkinimas tarp dviejų sutarčių galėjo turėti daugelį priežasčių ir sutarties šalys žinojo, jog Komisija yra atsakinga tik už veiksmus, patenkančius į jų su Komisija sudarytų sutarčių taikymo sritį."

113 Būtina pažymėti, pirma, kad ši ataskaita susijusi su laikotarpiu, kuris yra ankstesnis už nagrinėjamą. Antra, iš šios ataskaitos matyti, kad Komisija sudarė atgalines sutartis, tačiau nei ši ataskaita, nei Komisijos atsakymai neįpareigoja jos tęsti atgalinių sutarčių sudarymą, nes būtent šiam veiksmui nepritarė Audito rūmai. Dėl ataskaitos negalėjo atsirasti ieškovės teisėti lūkesčiai, jog Komisija su ja sudarys atgalinę sutartį.

114 Tokiomis aplinkybėmis būtina nurodyti, kad jokie bylos medžiagos duomenys neleidžia nustatyti, kad Komisija suteikė ieškovei tikslių garantijų dėl atgalinio nagrinėjamų darbų apmokėjimo pagal ketvirtąją sutartį arba kitą sutartį *a posteriori*, dėl kurių galėjo atsirasti pagrįsti ieškovės lūkesčiai. Be to, atsargus ūkio subjektas, išmanantis TACIS programą, turėjo žinoti apie rizikas, susijusias su galimybe

sudaryti atgalinę sutartį, pažeidžiančią principus, kurie Komisijai yra privalomi tinkamo ir ekonomiško Bendrijos finansinių išteklių valdymo srityje.

115 Todėl negalima daryti išvados, kad Komisija pakankamai akivaizdžiai pažeidė teisėtų lūkesčių apsaugos principą.

116 Antra, būtina nustatyti, ar Komisijos elgesys pakankamai akivaizdžiai pažeidė gero administravimo principą.

117 Šiuo požiūriu, remdamasi Audito rūmų specialiąja Ataskaita Nr. 25/98, ieškovė nurodo, kad dėl pastovios personalo kaitos Komisija neužtikrino derybų dėl sutarties eigos ir dėl to sužlugdė ketvirtosios sutarties sudarymą.

118 Audito rūmų specialiojoje Ataskaitoje Nr. 25/98, *inter alia*, patvirtinama, kad „(Komisijos) GD („Užsienio ryšiai: Europa ir naujos nepriklausomos valstybės, bendroji užsienio ir saugumo politika, tarnyba užsienyje") vadovaujantis skyrius neturi žmogiškųjų išteklių, būtinų tinkamam vykdyti programas", ir kad „patikrinimo darbus, kurių Komisija ėmėsi 1997 m. dėl atsiskaitymo pagal PHARE ir TACIS sutartis, apsunkino informacijos praradimas, kurį lėmė pagal sutartis dirbančio personalo kaita ir tinkamų administravimo metodų trūkumas, be to, nebuvo imtasi jokių priemonių tokioms situacijoms išvengti".

119 Taigi iš šios ataskaitos matyti, kad ji susijusi ir kritikuoja ankstesnę, o ne derybų dėl ketvirtosios sutarties sudarymo metu egzistuojančią Komisijos praktiką. Iš tikrųjų skyrių pertvarkymu ir 1998 m. Bendrijos pagalbos trečiosioms šalims valdymo bendrosios tarnybos įsteigimu Komisija būtent bandė pagerinti TACIS programų įgyvendinimą.

120 Be to, ieškovei nepavyko pateikti konkrečių įrodymų dėl gero administravimo principo pažeidimo. Šiuo atžvilgiu ji tvirtina, kad 1999 m. balandžio 14 d. pateikė naują ketvirtosios sutarties projektą nurodydama, kad tai yra visiškai pataisyta „nurodymų" versija, kuri, ieškovės nuomone, vis dėlto iš esmės sutapo su ta, kurią 1998 m. gruodžio mėnesį jau nagrinėjo Komisijos GD „Užsienio ryšiai: Europa ir naujos nepriklausomos valstybės, bendroji užsienio ir saugumo politika, tarnyba užsienyje"; ir tai įrodo, jog nuolatinė Komisijos atsakingo personalo kaita lėmė informacijos praradimą, kaip jau patvirtino Audito rūmai. Ši aplinkybė neįrodo gero administravimo principo pažeidimo, tačiau patvirtina, kad pačios ieškovės elgesys nebuvo nepriekaištingas.

121 Tokiomis aplinkybėmis Komisija nepažeidė gero administravimo principo, todėl ieškovės argumentai šiuo požiūriu turi būti atmesti, nenagrinėjant, ar šis principas suteikia teisių privatiems asmenims.

122 Kadangi šiuo atveju sąlyga dėl neteisėto Komisijos elgesio nebuvo įvykdyta, ieškinys turi būti atmestas, nenagrinėjant kitų atsakomybės sąlygų ir neapklausiant liudytojų Pirmosios instancijos teisme.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

123 Pagal Pirmosios instancijos teismo procedūros reglamento 87 straipsnio 2 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jeigu laimėjusi šalis to prašė. Kadangi ieškovė pralaimėjo bylą, ji turi padengti visas išlaidas pagal atsakovės pateiktus reikalavimus.

Remdamasis šiais motyvais,

PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMAS (ketvirtoji kolegija)

nusprendžia:

1. Atmesti ieškinį.

2. Priteisti iš ieškovės bylinėjimosi išlaidas.

Legal Tiili Vadapalas

Paskelbta 2005 m. kovo 16 d. viešame posėdyje Liuksemburge.

Kancleris Pirmininkas

H. Jung H. Legal